

Innst. O. nr. 35

(2003-2004)

Innstilling til Odelstinget fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

Ot.prp. nr. 10 (2003-2004) del II

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover (samleproposisjon høsten 2003) Del II Endringer i lov om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Avkorting av avtalefestet pensjon mot visse ytelser fra arbeidsgiver (gavepensjon) - lov om statstilskott til ordninger med avtalefestet pensjon § 2 første ledd bokstav d nytt tredje ledd

1.1.1 Innledning

Arbeidsgivere som ønsker å redusere eller omorganisere arbeidsstokken, benytter i en del tilfeller såkalt gavepensjon i kombinasjon med AFP for å få eldre arbeidstakere til å slutte.

Formålet med AFP-ordningen er å gi slitne arbeidstakere med lange yrkeskarrierer mulighet til å forlate arbeidslivet på en verdig måte før pensjonsalderen i folketrygden inntreffer.

Det har vist seg at AFP i en del tilfeller blir kombinert med gavepensjon fra arbeidsgiveren.

En undersøkelse fra 1998 viser at AFP i kombinasjon med gavepensjon er svært utbredt, særlig i forbindelse med omstillings- og nedbemanningsprosesser.

Kombinasjon av gavepensjon og AFP kan bidra til å presse eldre arbeidstakere ut av arbeidslivet på et tidligere tidspunkt enn de selv ønsker.

1.1.2 Departementets vurdering og forslag

Departementet ser det som viktig å motvirke utstøting av eldre fra arbeidslivet og sikre at eldres ar-

beidskraft utnyttes. Det er ønskelig at bruken av avtalefestet pensjon så langt som mulig begrenses til de "slitne" arbeidstakerne og etter ordningens opprinnelige formål.

Eldre arbeidstakere skal være en del av arbeidslivet på linje med yngre. De skal ikke utsettes for utdigg press om å slutte, f.eks. som ledd i omstillings- og slankeprosesser i bedriften.

Et hovedmål bak Intensjonsavtalen mellom partene i arbeidslivet er å stimulere eldre arbeidstakere til å fortsette lengre i arbeidslivet og på den måten øke den reelle pensjoneringsalderen. Dette målet vil være vanskeligere å oppnå dersom arbeidsgiverne ved gavepensjon stimulerer arbeidstakere til å ta ut AFP.

I situasjoner med omstillings- og nedbemanningsprosesser skyldes bruken av AFP arbeidsgiverens behov for endringer i arbeidsstokken, og er ikke alene et resultat av arbeidstakerens ønske om å gå av. Det kan synes som om AFP betraktes som et egnet virkemiddel i slike prosesser. Bruk av gavepensjon øker den samlede pensjonsytelsen og kan for enkelte kompensere for ulempen ved å gå av før ønsket pensjoneringsalder, noe som gjør tidligavgang mer fristende for den enkelte. Arbeidsgiveren slipper også unna problemstillingen med saklig grunn til oppsigelse etter arbeidsmiljøloven, noe som forsterker presset mot eldre arbeidstakere. Muligheten til å gi gavepensjon uten avkorting i den ordinære AFP-pensjonen svekker de eldres stilling i arbeidsmarkedet, spesielt i forbindelse med omstillinger og nedbemanning.

For å motvirke at arbeidsgivere gir gavepensjoner i tilknytning til avtalefestet pensjon foreslås det at AFP skal avkortes krone for krone mot gavepensjon fra arbeidsgiveren. Tilsvarende bestemmelser er innført for dagpenger under arbeidsløshet fra desember

1994 og for uførepensjon fra folketrygden fra 1. mai 1997.

En samordning av avtalefestet pensjon med ytelser fra arbeidsgiver vil være med på å sikre at arbeidstakeren selv bestemmer om yrkesaktiviteten skal avsluttes før den ordinære pensjonsalderen på 67 år.

Departementet mener det er svært uheldig, både menneskelig og samfunnsøkonomisk, hvis grupper presses ut av arbeidsmarkedet, og vil derfor at AFP og gavepensjon fra arbeidsgiver samordnes for å hindre at det offentlige delfinansierer utstøting eller førtidspensjonering som ikke er ønsket.

Det foreslås at lovendringen trer i kraft 1. januar 2004 og at den gis virkning for avtalefestet pensjon som innvilges på grunnlag av krav framsatt etter 31. desember 2003.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Eirin Faldet, Trond Giske og Torny Pedersen, fra Høyre, Afshan Rafiq, lederen Sonja Irene Sjøli og Olemic Thommessen, og fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen og Ola T. Lånke, viser til avtale mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet om statsbudsjettet for 2004.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Berge og May Hansen, og fra Senterpartiet, Eli Sollied Øveraas, viser til Budsjettinnst. S. nr. 2 (2002-2003) der Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet hadde følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om at avtalefestet pensjon kan kombineres med mulighet for arbeidsinntekt inntil 1 G. "

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil ha tidligpensjoneringsordninger for alle arbeidstakere som har et reelt behov for det. Disse medlemmer understreker at det alltid skal lønne seg å arbeide. Arbeidslinjen må videreføres. Det vil virke urimelig på mange arbeidstakere dersom det blir mer lønnsomt å motta AFP-pensjon enn å arbeide, og det bør iverksettes tiltak som bidrar til at folk velger å bli lenger i arbeidslivet.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, og foreslår at Ot.prp. nr. 10 (2003-2004) Del II, som omhandler avkortning i avtalefestet pensjon mot gavepensjon fra arbeidsgiver, sendes tilbake til Regjeringen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at Avtalefestet pensjon (AFP) gir folk en viktig mulighet til å gå av ved fylte 62 år. Da ordningen ble innført, kunne de som valgte å benytte seg av AFP-ordningen tjene inntil folketrygdens grunnbeløp (1 G) kr 54 170 før de ble trukket i pensjon. Regjeringen Bondevik I endret dette beløpet slik at personer som tok ut AFP kun fikk tjene kr 4 000. Denne reduksjonen stemte Sosialistisk Venstreparti og Arbeiderpartiet imot. I forrige års budsjettforhandlinger fikk imidlertid Sosialistisk Venstreparti og Arbeiderpartiet gjennomslag for å sette grensen til kr 15 000.

Disse medlemmer mener at det er viktig at mennesker som har stått på i arbeidslivet i mange år og som ønsker å avslutte sitt yrkesaktive liv på en verdig måte får muligheten til å tjene inntil folketrygdens grunnbeløp, kr 54 170. Dette er i tråd med arbeidslinjen.

Disse medlemmer mener også at det er viktig å stimulere til deltakelse i lokalpolitikk og i samfunnsnyttige verv, og mener at dagens ordning ikke tar hensyn til dette. Disse medlemmer vil understreke behovet for å utjevne forskjellene mellom pensjonister, og ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om at avtalefestet pensjon kan kombineres med mulighet for arbeidsinntekt inntil 1 G.

Disse medlemmer går imot avkortning av avtalefestet pensjon mot visse ytelser fra arbeidsgiver (gavepensjon) - lov om statstilskott til ordninger med avtalefestet pensjon - i påvente av Pensjonskomisjonens innstilling.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, viser til at Fremskrittspartiet i en rekke saker i Odelsting og Storting har påpekt det forhold at man er svært skeptiske til AFP-ordningen. Dette i første rekke fordi ordningen forskjellsbehandler arbeidstakere, men også i forhold til at ordningen kan bidra til å presse arbeidskraft ut av markedet. Det siste er spesielt beklagelig, i og med at flere prognoser tyder på at man på sikt kan komme til å ha behov for flere arbeidstakere og at antallet pensjonister generelt er økende. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn vise til proposisjonen og fremme Regjeringens forslag.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

I

I lov 23. desember 1988 nr. 110 om statstilskott til ordninger med avtalefestet pensjon skal § 2 første ledd bokstav d nytt tredje ledd lyde:

Når arbeidsgiveren gir økonomiske ytelser som ikke er pensjonsgivende inntekt i folketrygden, skal den avtalefestede pensjonen reduseres med et tilsvarende beløp.

II

Ikrafttredelse. Overgangsbestemmelser

Endring i lov om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon § 2 første ledd bokstav d trer i kraft

1. januar 2004. Endringen gis ikke virkninger for tilfeller der det er inngått skriftlig avtale om avtalefestet pensjon før 1. januar 2004 og vilkårene for rett til slik pensjon er oppfylt før 1. april 2004.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak:

Ot.prp. nr. 10 (2003-2004) Del II - om endringer i lov om statstilskott til ordningen med avtalefestet pensjon - sendes tilbake til Regjeringen.

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 4. desember 2003

Sonja Irene Sjøli

leder

Eirin Faldet

ordfører